

Et Stenalderfund under Ribemarsken.

Af Niels Nielsen.

I Aaret 1934 foretoges ret omfattende Reguleringsarbejder ved Ribe Aa, hvorved Aaløbet nærmest Havnen blev uddybet og Aaens sydlige Arm reguleret. Samtidig foretoges en Udvidelse af en lille Kanal, som i 1918—19 var blevet anlagt gennem Riber-Holme.

I Juli 1934 fik jeg Lejlighed til at aflægge et ganske kort Besøg og gjorde saadanne Fund, at det var aabenbart, at en nærmere Undersøgelse af de herved fremkomne Profiler maatte anses for ønskeligt, og i Juli—August samme Aar foretog Dr. Johannes Iversen og jeg en kortvarig Undersøgelse af Forholdene.

Kanalen gennemskærer Marsken langs en Strækning paa ca. 1200 m, hvoraf ca. 800 m gaar gennem Riber-Holme. Over Vand-spejlet ligger hele Vejen en Brink paa ca. 2 m, der staar saa stejlt, at den er ufarbar, idet den hælder ca. 45°, Kanalens Dybde er ca. 4 m, men Vanddybden varierer noget med Aarstiderne og er desuden afhængig af Kammerslusens Virksomhed, idet denne normalt kun er aaben 2 Gange i Døgnet ved Ebbe. Som Følge deraf faar man i Løbet af 12 Timer en Periode med Opstemning og en dermed alternerende delvis Udtømning af Vandbeholdningen gennem Kammerslusen.

De ved Gennemgravningen fremkomne Profiler viser foroven en sammenhængende og paafaldende ensartet Klægflade med en Mægtighed af 190—245 cm. Klægen viser en meget udtalt horizontal Lagdeling, hvoraf enkelte noget sandholdige Lag kan følges flere Hundrede Meter.

Klægen hviler paa en hølget Overflade, hvis lavere liggende Dele er mosefyldte, medens de højereliggende Dele aabenbart har staaet frem som lave Holme over de omgivende Moser. Overalt hvor Undergrunden har været tilgængelig, har den vist sig at bestaa af Diluvialsand.

De omtalte Banker, hvis Tværmaal i Snittene er 100—200 m, har

en ganske jævnt afrundet Overflade og bærer foroven tydeligt Spor af en Humificering fremkaldt ved længere Tids Bevoksning. Desuden optræder Spor af Aldannelse, navnlig i Profilens vestlige Del. De mellemliggende Tørvelag har en Mægtighed af op til 40 cm og indeholder dels Lag, som er prægede af Tagrør, og dels Højmose.

I Bankernes allerøverste Del fandtes et Kulturlag, som var bedst udviklet paa Skraaningerne, hvor det havde en Mægtighed af ca. 25 cm. Det bestod af sort Sand med et stort Antal Flintstumper. Kun et ringe Antal af disse Stumper havde en saadan Udformning, at de kunde siges at være tildannede Redskaber. Langt den største Del var ganske smaa Flækker, mindre end 5 cm.

Desuden fremdroges en Økse af Kronhjorttak, men desværre er dette Stykke ikke fremdraget af det primære Leje, men er fundet i det af Gravemaskinen ophentede Materiale. Øksens Hulheder var fyldt med Dituvialsand, og det maa formodes, at den har ligget paa dettes Overflade. Øksen, hvis Længde er 23 cm, er en Tværøkse med et rundt Skafthul, med en Lysning paa 3 cm. Redskabet er smukt forarbejdet og velbevaret, og Hugmærkerne ses endnu, ligesom Æggen delvis er bevaret. Dr. Therkel Mathiassen har henført den til Stenalder, men en nærmere Aldersbestemmelse er ikke mulig.

Der blev udtaget Prøver af Klæglaget til Undersøgelse af Pollenindholdet, og Resultatet heraf blev, som det fremgaar af efterfølgende Rapport af Dr. Johs. Iversen.

Som Hovedresultatet staar fast, at Marskaflejringen paa dette Sted ikke kan være begyndt tidligere end i Broncealderen. Allerede det allernederste Klæglag, som hvilede umiddelbart paa det — pollenfrie — humøse Sand, og som svarer til Flintflækkhorisonten, indeholdt smaa Procenter af baade Bøg (2 %) og Avnbøg (1 %). Den højeste Frekvens opnaar Æl (39 %), Ælm og Lind er kun meget sparsomt til Stede, medens Eg opnaar (10 %). Karakteristisk er en høj Fyrreprocent (25 %); Fyr er altid overrepræsenteret i Marskaflejringer, hvilket formodentlig hænger sammen med, at dens Pollen har større Flyveevne end Løvtræernes. Iøvrigt fandtes ret anselige Mængder af Græs- og Chenopodianté-Pollen samt nogle mindre Frekvenser af Lyng, Cypéracéer o. a. Planter. De følgende Klæglag viser næsten identisk Pollenspektra; ogsaa her paavistes smaa Frekvenser af Bøg og Avnbøg. En noget afvigende S sammensætning har Pollenfloraen højere oppe i Lagserien, men da samtidig Destruktionen af Pollenet begynder at gøre sig stærkt gældende, maa man være for-

sigtig med at drage Slutninger af Pollenspektrene. Om Marskens Dannelsesmaade vil de urteagtige Planters Pollen sikkert kunne give god Besked, blot mangler endnu det nødvendige Sammenlignelsesgrundlag fra recente Dannelser.

(sign. *J. Iversen*).

Resultatet af den foreløbige Undersøgelse er altsaa en Bekræftelse af, at Marskdannelsen paa dette Sted ikke er ældre end Bronzealderen, men før den Tid har der paa Ribemarskens nuværende Plads været et svagt bølget Landskab, hvis lavere Dele var opfyldt af Mosestrækninger. Paa de højere Partier har der været Mennesker.

Hjortetakøksen er utvivlsomt et Stenalderredskab, og det maa da anses for givet, at Stenalderfolket har færdedes paa dette Sted, men om Kulturlaget hidrører fra samme Tid, er altsaa foreløbigt usikkert.
